

和蘭
語學
原始

全

F
才-23

窩窩所德温實學校利用

蘇蘭語學原始

紀元千八百四十四年刊

3597

849,35
Or-3

Eerste beginselen

der

Nederlandsche Spraakkunst

ter dienste der scholen

in Nederlandsch oost-indië.

Samarang,

by oliphant en comp.

1844.

No. 4501

Schoolboekjes, uitsluitend bestemd om de hooft geleerd te worden, moeten, naar het mij voorkomt, zoo kort mogelijk zijn, en alleen datgene bevatten, wat tot grondslag kan strekken voor een meer uitgebreid onderwijs.

Dit boekje is dan ook daarom, zonder evenwel voor eerstbeginnenden te weinig te bevatten, zoo eenvoudig mogelijk ingerigt.

In welke klasse hetzelve behoort gebruikt te worden, is moeilijk te bepalen.

In sommige scholen toch zal het reeds voor de eerste afdeeling der middelste klasse, in ander order eerst voor de hoogste klasse geschikt zijn.

De onderwijzer behoort hierin zich te regelen naar de behoefte en plaatselijke inrigting zijner school.

De Schrijver.

Samarang, December 1844.

Eerste beginselen
der
Nederduitsche Spraakkunst.

Over de Kamenstelling van
lettergrepen en woorden.

Eerste les.

- a. De Spraakkunst leert ons naar de
regels der taal, dat is: honderd fou-
ten Spreken en Schrijven.
- b. Elke taal bestaat uit woorden, elke
uit lettergrepen, en de lettergrepen
ieder uit letters.
- c. De letters, waarvan men zich in
de Nederduitsche taal bedient, zijn:
a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o,
p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z en de Kamenge-
stelde ch.
- d. Die, welke men tot het Schrijven van
ruunde woorden gebruikt, zijn:

c, g, h, ij en de samengestelde t h en ph.

- e. Deze letters onderscheidt men in helf, klinkers en medeklinkers.
- f. De helfklinkers zijn: a, e, i, o en u.
Zij worden zoo genoemd, omdat zij van zich zelven eenen klank geven.
- g. De medeklinkers zijn: b, d, f, g, en, en worden zoo genoemd, omdat zij niet zonder behulp van de helfklinkers kunnen worden uitgesproken.

Tweede les.

Herhaling.

- a. Van de klinkletters maakt men verlengde klanken, treckklanken, verlengde treckklanken en drieklanken.
- b. De verlengde klanken zijn: aa, ee, ii of y, oo en uu.
- c. De treckklanken zijn: ae, ie, eu, ei, ii, ou en au.
- d. De verlengde treckklanken zijn: aaei, aaui, eeu en ooi.
- e. De drieklanken zijn: ieei en oei.
- f. De letters, welke te samen in eens worden uitgesproken, noemt men een

Lettergreep.

- g. Eene lettergreep kan bestaan uit een, twee, drie en meer letters; als a in het woord ahijn; ja in jaren; hen in honden, en.
- h. Een of meer lettergrepen maken te samen een woord uit; als: man, hinken, kind, eren; en.
- i. De klinkletters a en u komen nooit aan het einde van een woord of lettergreep verlengd voor; de e en o wel.
- j. De korte en verlengde e en o worden beiden gebruikt, en dienen wel eens om gelijkklankende, doch in betekenis verschillende woorden van elkander te onderscheiden; zoo als: leenen en lenen; hoopen en hopen; helen en helen; reede en rede; hinken en hinken; reken en reken; poeten en poeten; roeder en roeder; meede en mede, en.
- k. De verlengde klinkletters y wordt af, spiegelend met de treckklank ei gebruikt, en struks ook wel eens om een verschil in betekenis aan te duiden; zoo als in de woorden, leiden en lyden; bereden

en berijden, deilen en rijden; reiken en
rijken; heide en rijde; lei en lij; mei
en mij; heide en rijde; heij en rij; enk

Over de verschillende Soorten van
Hoorden en dezelver veranderingen.

Derde les.

Zelfstandige naamwoorden.

a. Alle hoorden in de Nederduitsche
taal worden in tien Soorten verdeeld;
als:

1. Zelfstandige naamwoorden.

2. Lidwoorden.

3. Bijvoegelijke naamwoorden.

4. Voor-naamwoorden.

5. Werkwoorden.

6. Bijwoorden.

7. Tijdwoorden.

8. Voorketsels.

9. Voegwoorden.

10. Tusschensteppels.

b. De vijf eerste ondergaan in het gebruik
verandering, de vijf laatste niet.

c. De veranderingen, welke de Zelfstandige
naamwoorden met hunne lidwoorden, bijvoe-
gelijke naamwoorden en voor-naamwoorden
ondergaan, noemt men verbuiging; die,
welke de Werkwoorden ondergaan, vertraging.

d. Helpstandige naamwoorden zijn de namen der soorten.

e. Zij worden onderscheiden in eigene en gemeene.

f. Een eigen helpstandig naamwoord is de bijhondere naam, dien men aan enig soort, oerf geeft, om het van des helps soort of geslacht te onderscheiden. Goodanig zijn de namen van menschen, landen, steden, rivieren, ent.; als: Tan, Tata, Spina, Batavia, de Proegs, de Merapie; ent.

Zij worden met eene hoofdletter geschreven.

g. Een gemeen helpstandig naamwoord is de naam, die aan eene geheele soort, of aan een geheel geslacht, of aan meer dan een oerf toebehoort; zoo als: mensch, hond, boom, huis; ent.

Vierde les.

Overvolg.

a. Nog onderscheidt men de helpstandige naamwoorden in stofferlyke of stoffelyke en denkbeldige of onstoffelyke helpstandige naamwoorden.

b. Stofferlyke of stoffelyke zijn die, welke

herkelyk eene helpstandigheid aanduiden; als: huis, paard, stoel; ent.

c. Denkbeldige of onstoffelyke helpstandige naamwoorden zijn welke, die iets onhelp, standig aanduiden, maar evenwel als help, standig aangemerkt worden; als: haarheid, liefde, vriendenschap; ent.

d. Wanneer de helpstandige naamwoorden uit meer dan een woord bestaan, noemt men de helpe zamengestelde helpstandige naam, woorden; als: tuinman, kerkgebouwt, staadhuis; ent.

e. Sommige zamengestelde helpstandige naam, woorden verkrijgen door omkering eene ver, schillende betekenis; als: waterpiet en pietwater; boterdat en datboter; verkhuis en huiskerk; bloemveld en veldbloem; land, boort en boortland; ent.

f. De helpstandige naamwoorden kunnen als ver, kleind worden voorgesteld door achtervoeging van je, tje en pje; als: kind, kindje; tuin, tuintje; bloem, bloempje; ent.

Vijfde les.

Over het getal.

a. Een hulpstandig naamwoord, dat eene eenheid of verhamelde eenheid uitdrukt, noemt men een enkelvoudig, en das, hesselijk eene hoekelheid uitdrukt, een meervoudig hulpstandig naamwoord.

b. De onderscheiding van enkel — en meervoud noemt men getal.

c. Enkelvoudige hulpstandige naamwoorden, worden meervoudig gemaakt door achter dezelde eene s, en, n of wel een te voegen; als: tafel, tafels; stael, staelen; kieke, kiekten; kind, kinderen; enck.

d. Bij sommige hulpstandige naamwoorden, wordt de laatste letter tedens verdubbeld; als: pot, potten; bed, bedden; enck. terwijl andere van de bovengenoemde regelen afwijken; als: Schoonheid, Schoonheden; lid, liden; Schip, Schipen; stad, steden; inleg, inlagen; Timmerman, Timmerlieden; enck.

e. Somtijds verkriggen de hulpstandige naamwoorden door hinnen insgang in het meervoud eene verschillende betekenis; als: kleed, kleeden, kleedren; been, beenen, beenderen; enck.

Zesde les.

Over het geslacht

a. De hulpstandige naamwoorden hebben drie geslachten, als: mannelijk, vrouwelijk en ontijdig.

b. Tot de mannelijke hulpstandige naamwoorden behooren:

1. Alle namen van mannen, mannelijke waardigheden, en bedieningen; als: Jan, koning, tin, merman; enck.

2. Alle hulpstandige naamwoorden, welke op dom eindigen, en geene verhamerde eenheid uitdrukkten; als: ouderdom, rijkdom; enck.

3. Die hulpstandige naamwoorden, welke op en uitgaan, van een werkwoord ontleend, en op een werkwoord overgebracht zijn; als: pasper, meter, kerktrekker; enck.

4. Die hulpstandige naamwoorden, welke op em, tem, stem, lom en rom uitgaan; als: bo, dom, balsen, boeken, kalom, arm; enck.

5. De wortels der werkwoorden, die de daad welke uitdrukkten, als hulpstandige naamwoorden beschaid en gebruikt; als: loop, ken, sch, val; enck.

Zesende les.

Opvolg.

a. Tot de vrouwelijke helpstandige naamwoorden behooren:

1. Alle namen van vrouwen, vrouwelijke waardigheden en bedieningen; als: Maria, koningin, naaister; entk.
2. Alle helpstandige naamwoorden, welke op heid eindigen; als: gezondheid, waardheid; entk.
3. Alle woorden, welke op ing uitsgaan, en van werkwoorden afgeleid zijn; als: rekening van rekenen; handeling van handelen; entk.
4. Alle woorden, welke op st uitsgaan, en van werkwoorden afgeleid zijn; als: ginst van ginnen; hinst van hinne; entk.
5. Alle woorden, welke op te uitsgaan, en van bijvoegelijke naamwoorden en deelwoorden afgeleid zijn; als: gedaante van gedaan; gestel, te van gestel; breedte en grootte van breed en groot; entk.
6. Alle woorden, welke op nis uitsgaan, en van werkwoorden afgeleid zijn; als: belydenis, geloofnis; entk. Uitzonderingen hierop zijn den, nis en dernis.
7. De namen der letters en cijfers; als: eene a, eene d; eene 3, eene 8; entk.

Achtste les.

Opvolg.

a. Tot de onzijdige helpstandige naamwoorden behooren:

1. Alle namen van landen, steden, dorpen of plaatsen, als: het verrichtbare Tata, het oude batavia; entk.

Hieraan zijn uitsgezonderd die nummen, welke het bepaalde lidwoord de voor zich nemen; als: de helder, de kadoe, de maad, iaen; entk.

2. Alle werkwoorden; als: het boompje, het topeltje; entk.

3. Alle bijvoegelijke naamwoorden en werkwoorden als helpstandige naamwoorden gebruikt; als: het goede, het grootte, het slapen, het eten; entk.

4. Alle verhandelde namen, of die woorden, welke de dingen als een geheel voorstellen; als: het gestoelte, het gedogelte; entk.

6. De samengestelde helpstandige naamwoorden menen het geslacht van het laatste woord aan; als: de muurberg, het stadhuus, het koningrijk; entk.

Viijde les.

Oker de naamvallen of gevallen.

- a. De veranderingen of verbuigingen, welke de zelfstandige naamwoorden met hunne lidwoorden, byvoegelijke naamwoorden en voornaamwoorden in hunne onderscheidene betrekkingen ondergaan, noemt men gevallen.
- b. Er zijn in de Nederduitsche taal drie gevallen; als: eerste, tweede en derde geval.
- c. Het eerste geval stelt het naamwoord voor als werkende, lijdende, wordende, zijnde, hebbende of aangesproken, en dit noemt men het onderwerp der rede.
- d. Het eerste geval komt voor, als werkende, in: ik loop, hij komt, hij eten; als lijdende, in: Jan wordt berispt, hij wordt gestraft; als wordende, in: Mietje wordt groot, hij wordt rijk; als zijnde, in: zij zijn lief, hij was ongehoorzaam, zij zijn bij u geteest; als hebbende, in: ik heb geen geld, zij hadden een mooi paard; als aangesproken, in: mijn heer, mevrouw!; enz.
- e. Het tweede geval stelt het naamwoord voor als dat, daarop de werking overgaat, en dit noemt men het voorwerp

- f. Het derde geval stelt het naamwoord voor als bepaling van het onderwerp, voorwerp of gezegde, en is kenbaar aan de voorhetzels.
- g. Het onderwerp is ook dat waaraan iets gezegd, of waaraan iets toegekend wordt. in: de ^{hond}lijzer is ^{de} vreed, en de hond blaft, hij tijger en hond het onderwerp.
- h. Het gezegde is dat, hetwelk van het onderwerp gezegd of aan hetzelve toegekend wordt. Zoo zijn de woorden vreed en blaft het gezegde.
- i. Deze gevallen zijn dus niet anders dan de betrekkingen, waarin zij de dingen voorstellen, het zij als onderwerp, voorwerp of bepaling.

Ziende les.

Oker de lidwoorden.

- a. De lidwoorden strekken om de betekenis der zelfstandige naamwoorden algemeen te maken of te bepalen.
- b. Zij worden daarom onderscheiden in bepalende en onbepalende lidwoorden.
- c. Zij verkrijgen van de zelfstandige naamwoorden, waarbij zij geplaatst zijn, hun

geslacht, getal en geval, en worden met deke aldus verbogen:

Enkelvoudig.		
Mannelijk.	Vrouwelijk.	Ontijdig.
1. de vader.	1. de moeder.	1. het kind.
2. den vader.	2. de moeder.	2. het kind.
3. des vaders of van den vader, der vader of aan den vader.	3. der moeder of van de moeder, der moeder, der moeder of aan de moeder.	3. des kinds of van het kind, het kind, den kinde of aan het kind.
Meervoudig.		
1. de vaders.	1. de moeders.	1. de kinderen.
2. de vaders.	2. de moeders.	2. de kinderen.
3. der vaders of van de vaders, der vaders of aan de vaders.	3. der moeders of van de moeders, der moeders of aan de moeders.	3. der kinderen of van de kinderen, der kinderen of aan de kinderen.
Enkelvoudig.		
1. een man.	1. een vrouw.	1. een kind.

2. eenen man.	2. eenen vrouw.	2. een kind.
3. eens mans of van eenen man, eenen man of aan eenen man.	3. eenen vrouw of van eenen vrouw, eenen vrouw of aan eenen vrouw.	3. eens kindes of van een kind, een kind, eenen kinde of aan een kind.

Meervoudig.		
1. mannen.	1. vrouwen.	1. kinderen.
2. mannen.	2. vrouwen.	2. kinderen.
3. van mannen, mannen of aan mannen.	3. van vrouwen, vrouwen of aan vrouwen.	3. van kinderen, kinderen of aan kinderen.

Op de les.

- Onder de bijvoegelijke naamwoorden.
- a. De bijvoegelijke naamwoorden geven de eigenschappen en hoedanigheden der voorwerpen te kennen; als: groot, klein, praai, deigthaa*m, enz.*
- b. De bijvoegelijke naamwoorden verkrijgen hun geslacht, getal en geval van de helpstaandige naamwoorden, waartoe zij behooren, en worden met deke aldus verbogen:

	Enkelvoudig.	Onzijdig.
Mannelijk.	Vrouwelijk.	
1. de slytjige jon,	1. de brade dochter.	1. het slygge paard.
2. den slytjigen jon,	2. de brade dochter.	2. het slygge paard.
3. des slytjigen jon,	3. der brade dochter.	3. des slygge paards
gens of van	of van der bra,	of van het sl,
den slytjigen	de dochter;	lygge paard;
jongen;	de, der of aan	het slygge
den slytjigen	de brade doch,	paard den
jongen of aan	ter.	slyggen, paa,
den slytjigen		rd of aan het
jongen.		slygge paard.
	Meervoudig.	
1. de slytjige jon,	1. de brade dochters.	1. de slygge paar,
gens		den
2. de slytjige jon,	2. de brade dochters.	2. de slygge paar,
gens.		den.
3. der slytjige jon,	3. der brade dochters	3. der slygge paar,
gens of van	of van de brade	den of van
de slytjige jon,	dochters;	de slygge
gens;	de, der of aan	paarden;
den slytjigen	de brade doch,	den slyggen
jongens of	ters.	paarden, of

	Enkelvoudig.	aan de slygge
Mannelijk.	Vrouwelijk.	paarden.
1. een slytjige jon,	1. eene brade dochter.	1. een slyg paard.
2. eenen slytjigen jon,	2. eene brade dochter.	2. een slyg paard.
3. eens slytjigen jon,	3. eener brade dochter	3. eens slyggen paar,
gens of van	of van eene	rd, of van een
eenen slytjigen	brade dochter,	slyg paard;
jongen;	eene, eener of	een slyg paa,
eenen slytjig,	aan eene bra,	rd, eenen
en jongen of	de dochter.	slyggen paar,
aan eenen slytjig,		den of aan
en jongen.		een slyg
		paard.
	Meervoudig.	
1. slytjige jongens.	1. brade dochters.	1. slygge paarden.
2. slytjige jongens.	2. brade dochters.	2. slygg paarden.
3. van slytjige	3. van brade doch,	3. van slygge paar,
jongens;	ters;	den;
slytjigen jongens	brade dochters, of	slyggen paarden
of aan slytjige	aan brade dochter.	of aan slygge
jongens.		paarden.

伊三郎刀

Taalpde les.
Herdolg.

- a. Wanneer de bijvoegelijke naamwoorden achter de zelfstandige naamwoorden komen, ondergaan zij geene verandering.
- b. Wanneer zij een stof aanduiden, nemen zij en aan, en blijven doorts onderbogen; als: een ijeren ketting, een gouden horlogie, entk.
- c. Behalve de verblijging hebben de bijvoegelijke naamwoorden nog trappen van vergelijking; als: den Stellenden, den vergelijkenden of dergroeten, den en den overtreffenden trap.
- d. De stellende trap is het bijvoegelijke naamwoord zonder enige verandering in den uitgang, als: goed, schoon, entk.
- e. De vergelijkende trap wordt gemaakt door achtervoeging van er, als: hooger, kleiner, entk.
- f. De overtreffende trap wordt gemaakt door achter de bijvoegelijke naamwoorden st, te voegen, als: hoogst, laagst; entk.
- g. Sommige bijvoegelijke naamwoorden stikken van deke vryen af; als: gaci, beter, best; veel, meer, meest; kerand, erger, ergst; ruinig,

minder, minst.

- h. Andere bijvoegelijke naamwoorden maken kinne trappen van vergelijking door byvoeging van meer en meest; als: beschaafde volken, meer beschaafde volken, meest beschaafde volken.
- i. Sommige bijvoegelijke naamwoorden hebben in het geheel geene trappen van vergelijking, om dat kinne betekenis hiervoor niet vatbaar is; b. v.: ijskoud, gilt hart, beendroog, deerkans, entk.
- j. Wanneer de bijvoegelijke naamwoorden van het onbepaalde lidwoord voorafgegaan, met of zonder e geschreven worden, geven zij in sommige gevallen eene verschillende betekenis aan het voorwerp; als: een goed koning betekent iemand, die in zijn ambt goed en geskikt is; een goede koning is een koning, die goed van inborst is. Zoo ook met een groet veldheer en een groote veldheer; entk.
- k. Wanneer de bijvoegelijke naamwoorden de plaats der zelfstandige naamwoorden bekleeden, worden zij even als deke overbogen; als: de stlytje wordt beloont, de tragant worden veracht; entk.
- l. In het mannelijke enkelvoud rijken de bij,

voegelyke naamwoorden echter van den boven,
genoemden regel af, en nemen eene n aan;
b. v.: des braden, des ondergeteckenden; enz.

Dertiende les.

Over de voornaamwoorden.

- a. Voornaamwoorden zijn zulke woorden, welke men in de plaats des der Zelfstandige naamwoorden, om eene gedurige herhaling van hetzelfde woord te vermijden.
- b. Zij worden in zes soorten verdeeld, als.
1. Persoonlijke voornaamwoorden.
  2. Wederkerende voornaamwoorden.
  3. Betreffelijke voornaamwoorden.
  - 4.dragende voornaamwoorden.
  5. Aanwijzende voornaamwoorden.
  6. Betrekkelijke voornaamwoorden.
- c. De persoonlijke voornaamwoorden het men in den plaats van personen.
- d. Zij zijn voor het enkelvoud: ik, gy, hy, hy, men, iemand, niemand, elk, ieder, enke; en voor het meervoud: wy, gy en hy.
- e. Men onderscheidt deze voornaamwoorden in drie personen; te weten: 1ste, 2de en 3de persoon.

伊三郎

- f. De eerste persoon, voor het enkelvoud ik, in het meervoud wy, is de persoon, die spreekt; de tweede persoon, in het enkel- en meervoud gy, de persoon, tegen wien men spreekt; de derde persoon, voor het enkelvoud hy, hy, het, men, iemand; niemand, elk, ieder, en in het meervoud hy, de persoon, van wien men spreekt.
- g. Zij worden aldus verbogen:

Enkelvoudig.		
Eerste persoon.	Tweede persoon.	
1. ik.	1. gy.	
2. mij.	2. u.	
3. van mij; mij of aan mij.	3. van u; u of aan u.	
Meervoudig.		
1. wy.	1. gy.	
2. ons.	2. u.	
3. van ons; ons of aan ons.	3. van u; u of aan u.	
Derde persoon.		
Enkelvoudig.		
Mannelijk.	Vrouwelyk.	Onzijdig.
1. hy.	1. hy.	1. het.
2. hem.	2. haar.	2. het.
3. van hem; hem of aan hem.	3. van haar; haar of aan haar.	3. van het; het of aan het.

Meervoudig.

1. hij.	1. hij.	1. hij.
2. hen.	2. haar.	2. hen.
3. van hen, hien of aan hen.	3. van haar, haar of aan haar.	3. van hen, hien of aan hen.

h. Men wordt alleen in het eerste geval gebruikt, iemand en niemand in alle gevallen, doch ondergaan geen verandering dan in het derde geval, wanneer hij een I aannemen.

i. De persoonlijk voornaamwoorden nemen somtijds het woordje hij achter zich, als: ik hij heb het gezien, enz.

j. Dit hij verandert in zich, wanneer het achter vrouwelijke woorden geplaatst is, en wordt overigens, of schoon achter naamwoorden geplaatst, even als de bijvoegelijke naamwoorden verbogen; ingehouderd in het meervoud, wanneer het een u aannemt. Men zegt dus: de kinderen zich, hij zich, de moeders zich.

Veertiende les.

Over de wederkerende en bezittelijke voornaamwoorden.

a. De wederkerende voornaamwoorden dienen om aan te duiden, dat de werking, welke door

外二

iemand verricht wordt, op zich zich terugkeert.

b. De voornaamwoorden zijn: in het enkelvoud, voor den eersten persoon, mij; voor den treden persoon, u, voor den dorden persoon, in het mannelijke, vrouwelijke en onzijdige hij; in het meervoud: ons, u, hij.

c. Zoo zegt men dus:

ik wasch mij.

gij wascht u.

hij wascht zich.

hij waschen ons.

gij wascht u.

hij waschen zich.

d. Bezittelijke voornaamwoorden dienen om aan te duiden, aan wien of wie eenig voorwerp behoort.

e. Zij zijn: mijn, u, zijn, haar, ons en hien.

f. De bezittelijke voornaamwoorden, door een naamwoord gevolgd, ondergaan dezelfde veranderingen als de bijvoegelijke naamwoorden.

g. Zij worden aldus verbogen:

Enkelvoudig.

Mannelijk.	Vrouwelijk.	Onzijdig.
1. mijn vriend.	1. mijn vriendin.	1. mijn huis.
2. mijnen vriend.	2. mijne vriendin.	2. mijn huis.

其七

3. mijns vrienden of van mijnen vriend; mijnen vriend of aan mijnen vriend.	3. mijner vriendin of van mijne vriendin; mijne, mijner of aan mijne vriendin.	3. mijns huizes of van mijn huize; mijnen huize, mijn huize of aan mijn huize.
---	--	--

Meervoudig.

1. mijne vrienden.	1. mijne vriendinnen.	1. mijne huizen.
2. mijne vrienden.	2. mijne vriendinnen.	2. mijne huizen.
3. mijner vrienden of van mijne vrienden; mijnen vrienden of aan mijne vrienden.	3. mijner vriendinnen of van mijne vriendinnen; mijne, mijner of aan mijne vriendinnen.	3. mijner huizen of van mijne huizen; mijnen huizen of aan mijne huizen.

k. Soms nemen de betittelijke voornaamwoorden het bepaalde lidwoord voor zich, en worden zonder helpstandige naamwoorden gebruikt.

Bij nemen als dan in het meervoud eenen aan; als: niens boeken zijn die? Hee zijn de mijnen, de uwen, de zijnen, de haren; enz.

i. De betittelijke voornaamwoorden in den derden persoon schikken zich ook in geslacht naar den eigenaar, doch worden enen als die van den eersten persoon verbogen. Zoo zegt men:

de moeder heeft haren hoon bestraf, de vrouw heeft haren tuin verpraaid; enz.

Afjftende les.

Over de vragende voornaamwoorden.

- De vragende voornaamwoorden dienen om naar personen of zaken te vragen.
- Zij zijn wie, wat, welke en hoedanige.
- Wie neemt geen helpstandig naamwoord achter zich, en dient om algemeen naar personen te vragen; b. v.: Wie is hier geweest? van wien spreekt gij?
- Welke dient om meer bepaald naar personen en of zaken te vragen, b. v.: welke man heeft het gezegd? welke boeken neemt gij?
- Wat gebruikt men om naar voorwerpen te vragen, waarvan men niet weet of het personen of zaken zijn, en tot welk geslacht of getal dezelve behooren; b. v.: Wat is er gebeurd? wat hebt gij gekien?
- Hoedanige wordt gebruikt, wanneer men naar de hoedanigheden van personen of zaken vraagt; als: hoedanigen broeder hebt gij? hoedanige boeken verlangt gij?
- De vragende voornaamwoorden wie en

Melke worden aldus verbogen:

Enkelvoudig.

Mannelijk.	Vrouwelijk.	Onzijdig.
1. wie, welke of welke.	1. wie, welke.	1. wat, welke.
2. wien, welken.	2. wie, welke.	2. wat, welke.
3. wiens of van wien; wien of aan wien; wels of van welken; welken of aan welken.	3. wier of van wie; wie of van welke; welke of aan welke.	3. wiens of van wien; wat of van welke; welke of aan welke.

Meervoudig.

1. wie, welke.	1. wie, welke.	1. welke.
2. wie, welke.	2. wie, welke.	2. welke.
3. wier of van wie; wien of van welke; welke of aan welke.	3. wier of van wie; wie of van welke; welke of aan welke.	3. welke of van welke; welke of aan welke.

官治刀

Zestiende les.

Over de aanrijvende voornaamwoorden.

- De aanrijvende voornaamwoorden gebruikt men om personen of zaken aan te wijzen.
- Zij zijn: deke, die, dis, dat en gene.
- Ter dekelre behooren ook diegene, degene, dekelre, dekelre, dekelre, dekelre, dekelre; dekelre en dekelre.
- Om drie dingen, die van elkander af liggen, aan te duiden, gebruikt men, in het mannelijke en vrouwelijke geslacht, deke voor het naaste, die voor het middelste; en gene voor het meest afgelegen; en voor het onzijdige geslacht dis; dat en gene.
- De aanrijvende voornaamwoorden die en das worden men als de vragende voornaamwoorden wie en wat verbogen.
- De verbijging van deke en gene is als volgt:

Mannelijk.	Vrouwelijk.	Onzijdig.
1. deke, gene.	1. deke, gene.	1. dis, gene.
2. deken, genen.	2. deke, gene.	2. dis, gene.
3. dekes of van wien.	3. deker of van wie.	3. dekes of van wien.

十四

deken; deken
of aan deken;
genes of van
genen; gener
of aan gener.

deke; deke
of aan deke;
gener of van
gene; gene
of aan gene.

deken; deken
of aan dit;
genes of van
genen; genen
of aan gene.

Meelvaardig.

1. deke, gene.

1. deke, gene.

1. deke, gene.

2. deke, gene.

2. deke, gene.

2. deke, gene.

3. deken of van

3. deken of van

3. deken of van

deke; deken
of aan deke;

deke; deke
of aan deke;

deke; deken
of aan deke;

gener of van
gene;

gener of van
gene;

gener of van
gene;

genen of
aan gene.

genen of
aan gene.

genen of
aan gene.

g. Voor de aansijgende voornaamwoorden, die
uit gene en de of die samengesteld zijn,
wordt elk deel verbogen, zonder dat deke
verbogene deken, van elkander worden
gescheiden; als: degene, degenen, degenen,
diegene, diegene, enk.

h. Zij nemen in het meervoud een n
aan.

Zeventiende les.

Over de betrekkelijke voornaamwoorden.

a. Betrekkelijke voornaamwoorden zijn zulke deken,
den, welke op een reeds genaemd of voorafgegaan
zelfstandig naamwoord betrekking hebben.

b. Tot deke-woorden behooren die, wie, welke, was,
dat en husselk.

c. Onder de betrekkelijke voornaamwoorden telt men
ook waarmede, waardoor, waarin, waaraan, waar,
aan; enk. Deze moeten echter voor zaken,
nimmer voor personen gebruikt worden.

d. De betrekkelijke voornaamwoorden, die ter
nadere omschrijving van eenig onderwerp of
voorwerp de plaats van deke ontkomen, onder,
gaan ook door verbuiging eenig verandering,
naar mate zij als onderwerp, voorwerp of bepa-
ling voorkomen.

e. Zij worden even als de vragende voornaam-
woorden wie en welke verbogen.

f. Was en dat worden niet verbogen, en voor het
ontijdige geslacht gebruikt men husselk, dat
insgelijks, eenige gevallen uitgezonderd, geen
verandering ondergaat.

Achttiende les.

Over de werkwoorden.

Over het vijs.

- a. Werkwoorden zijn zulke woorden, welke het bestaan of de handeling van eenen persoon of een zaak aanduiden.
- b. Eene werking of handeling kan op verschillende tijden voorkomen; als: onbepaalde, bepaalde, voorwaardelijke en gebiedende.
- c. Men neemt de eerste vijs van voorstel de onbepaalde, de tweede de aantonende, de derde de aan- of bijvoegende en de vierde de gebiedende vijs.
- d. De onbepaalde vijs stelt de werking algemeen, slechts met bepaling van tijd, voor; als: loopen, gelopen hebben, te willen loopen.
- e. De aantonende vijs stelt de werking bepaald voor, dat is, met aantooning van tijd, persoon en getal; als: ik loop, ik liep, ik heb gelopen, ik had gelopen, ik zal loopen en ik zal gelopen hebben.
- f. De aan- of bijvoegende vijs stelt de werking als voorwaardelijke, trijfelende of wenschende voor, als: ik wenschte dat hij hier kwam, ach! ware hij niet gestorven; vrij handelen wel gekomen zijn, maar, en.

g. De gebiedende vijs wordt gebruikt, wanneer men iemand iets gebiedt of bevelt; als: leer, leer les, leest, gehoort haam; en.

Regentiende les.

Tijden en personen.

- a. Eene werking kan op verschillende tijden plaats hebben; hij kan tegenwoordig, verleden of toekomend zijn.
- b. In de Nederduitsche taal kan de verledene tijd ook nog, als op drie verschillende tijdpunten geschiedende, worden voorgesteld; als: onvol, maakt verledene, volmaakt verledene en meer dan volmaakt verledene tijd; en de toekomende tijd op twee verschillende tijdpunten; als: eerste en tweede toekomende tijd.
- c. De werkwoorden in de Nederduitsche taal hebben drie telden; als den tegenwoordigen, onvol, maakt verledenen, volmaakt verledenen, meer dan volmaakt verledenen, eersten en tweeden toekomenden tijd.
- d. De tegenwoordige tijd duidt aan, dat de werking geschiedt op hetzelde oogenblik, waarin men spreekt; b. v.: ik eet, ik ga, en.
- e. De onvolmaakt verledene tijd duidt eene werking aan, die wel verleden is op den tijd, waarin

men spreekt, maar nog voortdurende op den tijd,
waarvan men spreekt; b. v.: ik schreef gisteren
te acht uren eenen brief.

f. De volmaakte verledene tijd duidt aan, dat
de merkning geheel geëindigd is op den tijd, waar,
in men spreekt; b. v.: ik heb gereisd, ik
heb geschreven; enz.

Trintigste les.

Overvolg.

a. De meer dan volmaakte verledene tijd duidt
aan, dat de merkning niet alleen geëindigd is op
den tijd, waarin men spreekt, maar ook al
verleden was op den tijd, waarvan men spreekt,
b. v.: ik had reeds eenen brief geschreven, toen
mijn broeder te huis kwam; enz.

b. De eerste toekomstige tijd duidt aan, dat de
merkning nog gebeuren moet; b. v.: ik zal mor-
gen bij u komen.

c. De tweede toekomstige tijd duidt aan, dat
de merkning nog gebeuren moet op den tijd,
waarin men spreekt, maar al verleden zijn
zal op den tijd, waarvan men spreekt; b. v.:
ik zal morgen te huis zijn reeds eenen brief
geschreven hebben.

外
下

d. De werkwoorden hebben drie persoon, als: den
eersten den tweeden en den derden persoon.

e. De eerste persoon of de persoon, die spreekt
is, voor alle geslachten, ik, in het meervoudige
wij.

f. De tweede persoon of de persoon, tegen wien
men spreekt, is, in het enkelvoudige en meervoudige,
gij voor alle geslachten.

g. De derde persoon of de persoon, van wien
men spreekt, is voor het mannelijke hij, voor
het vrouwelijke zij, en voor het onzijdige het,
in het meervoudige voor alle geslachten zij.

h. Een werkwoord in al deszelfs vryken, tyden
en persoon, opzamen heet men vervoegen.

Een en trintigste les.

Over de verdeelig der werkwoorden
ten opzigte hinner vervoeging.

a. Men verdeelt de werkwoorden, ten opzigte hinner
vervoeging, in: gelijkvloeyende, ongelijkvloeyende,
de en onregelmatige.

b. Gelijkvloeyende werkwoorden zijn die, welke
in de vervoeging niet van voortlokkende letter ver-
anderen, in den onvolmaakteverledenen tijd de
of te en in het verledene deelwoord ende de

of te met een voorzwaegd ge hebben; als: leren,
leerde, geleerd, strappen, strafte, gestraft.

c. Ongelykloeiende werkwoorden zijn hülke, die
in de verwoezing van wortelklinker veranderen en
in het verledene deelwoord en, met een voorzwaegd
ge hebben; als: leken, las, geleken, dragen, draeg,
gedragen; steken, stak, gestoken; ent.

d. De onregelmatige werkwoorden zijn hülke, die
in de verwoezing niet alleen van wortelklinker,
letter, maar ook van voltermedelinkletter veranderen.

e. Onregelmatige noemt men ook hülke, die in
een of ander opzigt van den gewonen regel af,
afwijken.

f. Tot de onregelmatige werkwoorden behooren: 1°
de hulpwerkwoorden hebben, hülken, zijn en worden.
2° alle een lettergreepige werkwoorden; als: gaan,
staan, doen, thien en claan. 3° de werkwoorden
brengen, houden, heffen, denken, komen,
koopen, haeken, kuinnen, moyen, rueten, ziggen
en wreken.

Twee en tuintigste les.

Over de verdeeling der werkwoorden
ten opzichte der werking, welke zij
aanduiden.

a. Men verdeelt de werkwoorden, ten opzichte der
werking, welke zij aanduiden, in: bedrijvende,
lydende, onzijdige en wederkeerende werkwoorden.

b. Een bedrijvend werkwoord duidt eene werking
aan, die van den werker op een ander voorwerp
overgaat; b. v.: Jan slaat den hond, de vader
semint zijnen hoon.

c. Een lydend werkwoord stelt het naamwoord
niet als werkende, maar als eene werking onder-
gaande, voor, welke door een ander werkend
wezen verrigt wordt.

d. Zij worden gemaakt van het verledene deel,
woord van een bedrijvend werkwoord en de
hulpwerkwoorden zijn en worden; als: gestraft
worden, bemint zijn; ent.

e. Een onzijdig werkwoord duidt een werking
aan, welke niet van den werker op een
ander voorwerp overgaat, maar in zich zelven
blijfs. beruist; als: hitten, slapen, gaan,
loopen; ent.

f. Een wederkeerend werkwoord duidt eene werking
aan, welke niet van den werker op een ander
voorwerp, maar op den werker zelven overgaat
of terugkeert; als: ik vrach mij, zij beleedt
zich aan.

源
目
下

伊
三
郎
乃

J. Behalve de reeds genoemde sootten van werk, woorden, zijn er nog onpersoonlijke en hulp, werkwoorden.

h. Onpersoonlijke zijn welke, welke alleen in den derden persoon; met het persoonlijk voor, naamwoord het gevraagd worden; als: het regent, het raait, het spijt mij, enz.

i. De hulpwerkwoorden zijn die, welke dienen om andere werkwoorden te helpen verzoegen. Zij zijn: hebben, hullen, zijn en vorden.

Drie en trentigste les.

Overoeging van het gelijkloeiende be-, zijgende werkwoord Beminnen.

Onbepaalde wijs.	Deelwoorden
Teg. tijd. beminnen.	Teg. deelw. beminnende.
verl. tijd. bemind hebben.	verl. deelw. bemind.
Toek. tijd. te hullen beminnen.	
Aantoonende wijs.	Bijvoegende wijs.
Tegenwoordige tijd.	
ik beminn.	dat ik beminne.
gij bemint.	dat gij beminnet.
hij bemint.	dat hij beminne.

wij beminnen.	dat wij beminnen.
gij bemint.	dat gij beminnet.
hij bemint.	dat hij beminnet.

Onvolmaakt verledene tijd.

ik beminde.	dat ik beminde.
gij bemindet.	dat gij bemindet.
hij beminde.	dat hij beminde.
wij beminden.	dat wij beminden.
gij bemindet.	dat gij bemindet.
hij beminden.	dat hij beminden.

Volmaakt verledene tijd.

ik heb bemind.	dat ik hebt bemind.
gij hebt bemind.	dat gij hebt bemind.
hij heeft bemind.	dat hij heeft bemind.
wij hebben bemind.	dat wij hebben bemind.
gij hebt bemind.	dat gij hebt bemind.
hij hebben bemind.	dat hij hebben bemind.

Meer dan volmaakt verledene tijd.

ik had bemind.	dat ik hadde bemind.
gij hadt bemind.	dat gij hadtet bemind.
hij had bemind.	dat hij hadde bemind.
wij hadden bemind.	dat wij hadden bemind.
gij hadt bemind.	dat gij hadtet bemind.
hij hadden bemind.	dat hij hadden bemind.

Eerste toekomstige tijd.

ik zal beminnen.	dat ik houde beminnen.
gij zult beminnen.	dat gij houdet beminnen.
hij zal beminnen.	dat hij houde beminnen.
wij zullen beminnen.	dat wij houden beminnen.
gij zult beminnen.	dat gij houdet beminnen.
hij zullen beminnen.	dat hij houden beminnen.

Triade toekomstige tijd.

ik zal bemind hebben.	dat ik houde bemind hebben.
gij zult bemind hebben.	dat gij houdet bemind hebben.
hij zal bemind hebben.	dat hij houde bemind hebben.
wij zullen bemind hebben.	dat wij houden bemind hebben.
gij zult bemind hebben.	dat gij houdet bemind hebben.
hij zullen bemind hebben.	dat hij houden bemind hebben.

Gebiedende wijs.

Enkelvoud. bemin.	Meervoud. bemint.
-------------------	-------------------

Mer en dertigste les.

Overvoering van het ongelijkvloeiende
wederkerende overwoord hich
wasfchen.

Onbepaalde wijs.

Teg. tijd. hich wasfchen.
Overl. tijd. hich gerasfchen
hebben.
Toek. tijd. hich te hullen

Overwoorden.

Teg. deelw. hich wasfchende.
Overl. deelw. hich gerasfchen
hebbende.

七
七
刀

wasfchen.

Antoonende wijs.

Bijvoegende wijs.

Tegenwoordige tijd.

ik wasch mij.	dat ik mij wasfche.
gij wascht u.	dat gij u wasfchet.
hij wascht zich.	dat hij zich wasfche.
wij wasfchen ons.	dat wij ons wasfchen.
gij wascht u.	dat gij u wasfchet.
hij wasfchen zich.	dat hij zich wasfchen.

Onvolmaakt overledene tijd.

ik wiesch mij.	dat ik mij wiesfche.
gij wiescht u.	dat gij u wiesfchet.
hij wiesch zich.	dat hij zich wiesfche.
wij wiesfchen ons.	dat wij ons wiesfchen.
gij wiescht u.	dat gij u wiesfchet.
hij wiesfchen zich.	dat hij zich wiesfchen.

Volmaakt overledene tijd.

ik heb mij gerasfchen.	dat ik mij hebbe gerasfchen.
gij hebt u gerasfchen.	dat gij u hebbe gerasfchen.
hij heeft zich gerasfchen.	dat hij zich hebbe gerasfchen.
wij hebben ons gerasfchen.	dat wij ons hebben gerasfchen.
gij hebt u gerasfchen.	dat gij u hebbe gerasfchen.
hij hebben zich gerasfchen.	dat hij zich hebben gerasfchen.

Meer dan volmaakt overledene tijd.

ik had mij gerasfchen.	dat ik mij hadde gerasfchen.
------------------------	------------------------------

三

gij hadt u gerasfchen.	dat gij u haddet gerasfchen.
hij hadt zich gerasfchen.	dat hij zich hadde gerasfchen.
wij hadden ons gerasfchen.	dat wij ons hadden gerasfchen.
gij hadt u gerasfchen.	dat gij u haddet gerasfchen.
hij hadden zich gerasfchen.	dat hij zich hadden gerasfchen.

Eerste toekomstige tijd.

ik zal mij wasfchen.	dat ik mij houde wasfchen.
gij zult u wasfchen.	dat gij u houdet wasfchen.
hij zal zich wasfchen.	dat hij zich houde wasfchen.
wij zullen ons wasfchen.	dat wij ons houden wasfchen.
gij zult u wasfchen.	dat gij u houdet wasfchen.
hij zullen zich wasfchen.	dat hij zich houden wasfchen.

Tweede toekomstige tijd.

ik zal mij gerasfchen hebben.	dat ik mij houdet gerasfchen hebben.
gij zult u gerasfchen hebben.	dat gij u houdet gerasfchen hebben.
hij zal zich gerasfchen hebben.	dat hij zich houdet gerasfchen hebben.
wij zullen ons gerasfchen hebben.	dat wij ons houden gerasfchen hebben.
gij zult u gerasfchen hebben.	dat gij u houdet gerasfchen hebben.
hij zullen zich gerasfchen hebben.	dat hij zich houden gerasfchen hebben.

Gebiedende wijs.

Enkelvoud. wasch u. | Meervoud. wascht u.

Wijf en twintigste les.

Lijstje der onregelmatige werkwoorden.

Onbep. wijs.		Aantoonende wijs.	
Geg. tijd.	Geg. tijd.	Onvol. tijd.	Vol. tijd.
hebben.	ik heb.	ik had.	ik heb gehad.
houden.	ik zal.	ik hou.	
zijn of wijzen.	ik ben.	ik was.	ik ben geweest.
worden.	ik word.	ik werd of werd.	ik ben geworden.
gaan.	ik ga.	ik ging.	ik ben gegaan.
staan.	ik sta.	ik stond.	ik heb gestaan.
doen.	ik doe.	ik deed.	ik heb gedaan.
zien.	ik zie.	ik zag.	ik heb gezien.
slaan.	ik sla.	ik sloeg.	ik heb geslagen.
brengen.	ik breng.	ik brag.	ik heb gebracht.
houden.	ik houd.	ik hield.	ik heb gehouden.
heffen.	ik hef.	ik hief.	ik heb geheven.
denken.	ik denk.	ik dacht.	ik heb gedacht.
komen.	ik kom.	ik kwam.	ik ben gekomen.
koopen.	ik koop.	ik kocht.	ik heb gekocht.
hooren.	ik hoor.	ik hoorde.	ik heb gehoord.
kunnen.	ik kan.	ik kon.	ik heb gekonnen.

mogen.	ik mag	ik moeg.	ik heb gemog.
moeten.	ik moet.	ik maest.	ik heb gemaeten.
rueten.	ik rriet.	ik rriest.	ik heb gerueten.
zeggen.	ik zeg.	ik zeide	ik heb gezegd.
vrieten.	het vriet.	het vroom.	het heeft ge- voren.

Zes en twintigste les.

Over de bijwoorden.

- a. De bijwoorden geven te kennen hoe of op welke eene wijze de werking geschiedt; als: geruist slapen; alijtig leeren; entk.
- b. Somtijds dienen zij ook om de betekenis der bijvoegelijke naamwoorden nader te bepalen, als: een buitengewoon sterke mind, een zeer groot paard, eene snel stroomende rivier; entk.
- c. De bijwoorden hebben, even als de bijvoegelijke naamwoorden, drie trappen van vergelijking, welke op dezelfde wijze als zij deke gevormd worden.
- d. Sommige bijwoorden veranderen door het aannemen van ch in bijvoegelijke naamwoorden, als: ik doe het schaars, dagelijks of te ver, geest, en die goederen zijn schaaarsche, het dagelijkse brood, vergeefsche maecite. entk.

c. Men onderscheidt de bijwoorden in de volgende soorten:

1. Van tijd; als: heden, van daag, gisteren, nim, meer, novit, thans, immer, altijd, bestendig, veerlijg; entk.
2. Van plaats als: hier, daar, nogens, overal, ginds, elders, beneden, boven; entk.
3. Van hoedanigheid, als: wel, kwalyke, voor, tijtig, behendig, vrijfelijk; entk.
4. Van bevestiging; als: ja, hier, waarlijk, zonder twijfel; entk.
5. Van ontkennig; als: neen, niet, geensint; entk.
6. Van twijfeling; als: misschien, mogelyk, wel, lige; entk.
7. Van onderzaging; als: hoe, vaarom; entk.
8. Van orde; als: eerstelyk, daarna, alvorens, ten tweede; entk.

Zeven en twintigste les.

Over de telwoorden.

- a. De telwoorden dienen om de hoeveelheid der voorwerpen algemeen of bepaald aan te duiden. Zij worden daarom ook onderscheiden in

hoofd en algemeene telwoorden.

b. De hoofdtelwoorden zijn de getallen een, twee, drie, vier, enke.

c. Tot de algemeene telwoorden behooren de woordjes al, alle, geene, veelinge, eenige; enke. welke echter ook onder de byvoegelyke naamwoorden kunnen geranggeschikt worden.

d. Het telwoord een wordt ook als het onbepalende lidwoord een verbogen.

Als het onbepalende lidwoord de voor zich, neemt het echter voor al de geslachten in het eerste getal eene e aan.

e. Het telwoord al blijft onverbogen voor een onbepalend lidwoord en een betittelyk of aanrijzend voornaamwoord. Men zeg dit: al de menschen, al uwe goederen en niet: alle de menschen, alle uwe goederen.

Alts en trintigste les.

Over de voorzetsels.

a. De voorzetsels dienen om de verschillende betrekkingen tusschen de voorwerpen aan te duiden, of om de beteekenis der werkwoorden nader te bepalen.

b. Men verdeelt dezelve in scheidbare en

onscheidbare.

c. Scheidbare voorzetsels zijn die, welke met werkwoorden vereenigd, in dertelner vervoeging van dezelve afgescheiden worden; zoo als: met, tot, van, aan, op, door, bij, af, uit, te, in, naar, om, enke.

d. Onscheidbare voorzetsels zijn die, welke met werkwoorden vereenigd, niet van dezelve kunnen afgescheiden worden; als: ge, om, ken, be, van, ver, mis; enke.

e. Na beteekent op iets volgen; als: ik kwam na hem, enke.

f. Naar beteekent volgens, overeenkomstig, en geeft ook een strekking te kennen; als: naar mijn geweten, hij is naar huis gegaan; enke.

g. Voor beteekent om iemands wil, ook in iemands plaats; als: ik doe het voor hem; enke.

h. Ter beteekent het tegenovergestelde van na; als: ik ging ter hem, voor onken tijd; enke.

Alts en trintigste les.

Over de voegwoorden.

a. De voegwoorden dienen om enkele woorden of veel geheele volzinnen met elkander te

verbinden.

b. Zij worden onderscheiden in:

1. Verbindende; als: en, ook, thoewel, als, nog, dat; entk.
2. Redengevende; als: want, dertijl, omdat, ver, mits, naardien, aangzien; entk.
3. Besluitende; als: derhalve, deswege, daarom, dan; entk.
4. Tegenstellende; als: doch, maar, echter, even, wel, nochtan; entk.
5. Voorwaardelijke; als: bijaldien, indien, thoo, tenzij; entk.
6. Vergelykende; als: gelijk, thoals, eventhoo; entk.

Dertigste les.

Over de tusschenroepzels.

a. De tusschenroepzels dienen om verschillende gemoedsbewegingen uit te drukken, of de oerkingen in de natuur na te bootsen.

b. Men onderscheidt dezelve in die van:

1. Verondering; als: o! ho! entk.
2. Smeking; als: och! ei! entk.
3. Droefheid; als: ach! helaas!
4. Blydschap; als: hoehoe! heikaa! ha!
5. Wensching; als: och! oel! heil! entk.

6. Bedreiging; als: wee!
7. Versmading; als: soei! ba! entk.
8. Geroep; als: hiem! pst! holla! hei!
9. Stiltstrijging; als: st! uis! ho!
10. Voor nabootsingen; als: pot! poet! plomp! krak!
krik! bons! entk.

1. 本草綱目
 2. 本草綱目
 3. 本草綱目
 4. 本草綱目
 5. 本草綱目
 6. 本草綱目
 7. 本草綱目
 8. 本草綱目
 9. 本草綱目
 10. 本草綱目
 11. 本草綱目
 12. 本草綱目
 13. 本草綱目
 14. 本草綱目
 15. 本草綱目
 16. 本草綱目
 17. 本草綱目
 18. 本草綱目
 19. 本草綱目
 20. 本草綱目
 21. 本草綱目
 22. 本草綱目
 23. 本草綱目
 24. 本草綱目
 25. 本草綱目
 26. 本草綱目
 27. 本草綱目
 28. 本草綱目
 29. 本草綱目
 30. 本草綱目
 31. 本草綱目
 32. 本草綱目
 33. 本草綱目
 34. 本草綱目
 35. 本草綱目
 36. 本草綱目
 37. 本草綱目
 38. 本草綱目
 39. 本草綱目
 40. 本草綱目
 41. 本草綱目
 42. 本草綱目
 43. 本草綱目
 44. 本草綱目
 45. 本草綱目
 46. 本草綱目
 47. 本草綱目
 48. 本草綱目
 49. 本草綱目
 50. 本草綱目
 51. 本草綱目
 52. 本草綱目
 53. 本草綱目
 54. 本草綱目
 55. 本草綱目
 56. 本草綱目
 57. 本草綱目
 58. 本草綱目
 59. 本草綱目
 60. 本草綱目
 61. 本草綱目
 62. 本草綱目
 63. 本草綱目
 64. 本草綱目
 65. 本草綱目
 66. 本草綱目
 67. 本草綱目
 68. 本草綱目
 69. 本草綱目
 70. 本草綱目
 71. 本草綱目
 72. 本草綱目
 73. 本草綱目
 74. 本草綱目
 75. 本草綱目
 76. 本草綱目
 77. 本草綱目
 78. 本草綱目
 79. 本草綱目
 80. 本草綱目
 81. 本草綱目
 82. 本草綱目
 83. 本草綱目
 84. 本草綱目
 85. 本草綱目
 86. 本草綱目
 87. 本草綱目
 88. 本草綱目
 89. 本草綱目
 90. 本草綱目
 91. 本草綱目
 92. 本草綱目
 93. 本草綱目
 94. 本草綱目
 95. 本草綱目
 96. 本草綱目
 97. 本草綱目
 98. 本草綱目
 99. 本草綱目
 100. 本草綱目

伊三郎刀

皇安政丙辰
 季秋翻刻

